

Læsepolitik 2022 - 2026

Indledning

Læsepolitik 2022-2026 er en overordnet ramme, der beskriver et fælles tankesæt og fælles fokuspunkter. Læsepolitikken henvender sig til alle, der på en eller anden måde er i berøring med børn og unges udvikling af gode læsekompetencer.

Målsætning

I Vesthimmerlands Kommune ønsker vi gennem en målrettet faglig indsats at understøtte praksis omkring udvikling af gode og hensigtsmæssige læsekompetencer ved fortsat udvikling af lokale indsatser.

Vi ønsker at understrege det fælles ansvar for, at alle elever forlader folkeskolen med gode og anvendelige læsekompetencer.

Vi ønsker at sætte fokus på betydningen af og vigtigheden med en tidlig indsats, hvis der er tegn på, at en elev udvikler læsevanskeligheder, herunder ordblindhed.

Fælles tankesæt

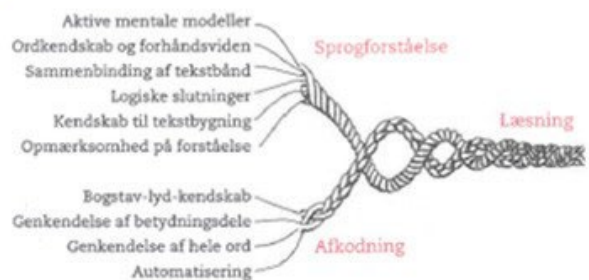
Læsepolitikken tager udgangspunkt i en fælles forståelse af, hvad læsning er.

Læsning er at opfatte indholdet i skrevne eller trykte tekster, idet man genskaber et forestillingsindhold på basis af identifikation af tekstens ord og forhåndskendskab til tekstens begrebsverden.

Læsning bygger på afkodning og sprogforståelse. Komponenterne i læseprocessen kan deles i to hovedgrupper: de, der har med afkodning at gøre, og de, der har med sprogforståelse at gøre.

Afkodningen fører til identifikation af tekstens ord, mens sprogforståelsen bidrager med kendskab til ordenes betydning i tekstsammenhængen og til den del af verden, som teksten handler om.

Figur 2.5. Vigtige komponenter i sprogforståelse og afkodning i læsning (efter Scarborough, 2001).

Den samlede læsefærdighed er et produkt af de to komponenter. Ingen af dem kan undværes i en almindelig forståelsesorienteret læsning.

Det er helt afgørende for læseudviklingen, at eleven opnår en hurtig og sikker afkodning. En hurtig og sikker afkodning bygger på erfaringer med ords stavemåde. Dertil kommer, at afkodningen skal foregå automatisk – uden at tage opmærksomhed.

Udviklingen frem til en automatiseret afkodning er afgørende for, at eleverne virkelig kan bruge deres læsning til at få oplevelser og ny viden. Automatisering opnås gennem øvelse, så eleverne skal både have lejlighed og tilskyndelse til at læse meget og varieret tekst.

Modsat afkodning er sprogforståelse som sådan ikke noget særligt for læsning. Sprogforståelsen bruger man også, når man lytter. Sprogforståelsen omfatter alle de komponenter, som leder til at læseren kan gendanne et forestillingsindhold på basis af opfattede ord. Det omfatter bl.a. kendskab til ord, sætningers opbygning, sproglige billeder, logiske slutninger, kendskab til tekstens verden, kendskab til teksttyper etc.

Læsning er en sproglig og kognitiv aktivitet. Læsning og skrivning understøtter gensidigt hinanden.

Fokuspunkter

Politikken er bygget op omkring nedenstående fokuspunkter, der hver især kan bidrage til at løfte niveauet hos alle elever, så de bliver så dygtige som overhovedet muligt.

1. Øget og målrettet fokus på de fem nøglekompetencer i læsning i læseundervisningen
2. Øget fokus på den faglige læsning, så eleverne lærer fag gennem sprog/læsning og sprog gennem fag
3. Alle elevers læseudvikling følges tæt
4. Øget indsats for elever i læsevanskeligheder – herunder ordblindhed
5. Forældreinddragelse

Ad 1 Nøglekompetencer i læsning

Forskningen peger på, at læseundervisningen skal fokusere på nedenstående fem nøglekompetencer for at give læsesucces.

- A. Fonemopmærksomhed og bogstavkendskab
- B. Afkodning/Udnyttelsen af skriftens principper, herunder ikke mindst skriftens lydprincip
- C. Flydende læsning
- D. Ordkendskab
- E. Læseforståelse (strategier og tekststrukturer)

1 A Fonemopmærksomhed og bogstavkendskab

Børns tidlige opmærksomhed på de enkelte sproglyde hører til blandt de stærkeste - og bedst undersøgte – indikatorer på, hvordan det går med børns senere læseudvikling. Jo bedre fonemopmærksomhed jo større sandsynlighed for, at børnene senere bliver gode læsere. Fonemopmærksomhed og at eleverne opnår solide erfaringer med fonem-grafemsammenhængen prioriteres højt i indskolingen.

1 B Afkodning / Udnyttelsen af skriftens principper, herunder ikke mindst skriftens lydprincip

Langt de fleste børn har en god sprogforståelse, når de begynder i skole. Det nye de skal lære er at udnytte skriftens kode, at afkode ord. Ved afkodning bevæger man sig fra den skriftligt kodede meddelelse til en identifikation – med alt hvad det indebærer af genkendelse af ordenes generelle betydning, lyd og grammatiske egenskaber.

Afkodning er ikke blot en omkodning, men leder til en forståelse af ordene.

Dansk bogstavskrift bygger på fire principper: det fonematiske princip, betingede udtaler, det morfematiske princip og ordspecifikke udtaler (f.eks. dig, jeg, bureau). At lære at læse indebærer således, at man lærer at udnytte skriftens principper.

Tilegnelsen af afkodningsstrategier fylder mest i indskolingen, men eleverne udvikler afkodningsstrategier gennem hele skoleforløbet. Derfor skal der være fokus på ords stavemåde gennem hele skoleforløbet – ikke blot for at eleverne lærer at stave korrekt, men også fordi det er en vigtig del af den flydende læsning og læseforståelsen.

1 C Flydende læsning

Flydende læsning er evnen til at læse sammenhængende tekst hurtigt, automatisk og uanstrengt med en god prosodi. Flydende læsning er med andre ord hurtig læsning, der foregår med en ringe grad af opmærksomhed på afkodning.

Flydende læsning er resultat af en udviklingsproces, der omfatter automatiserede afkodningsfærdigheder, som gør det muligt at forstå en tekst. Når en elev forstår at kontrollere sit læsetempo i forhold til en teksts sværhedsgrad, vil den flydende læsning vise sig i form af en præcis, relativ hurtig og udtryksfuld oplæsning. Evnen til en sådan oplæsning afspejler og bidrager til læseforståelse. Samme evne indgår og danner grundlag for læseforståelse ved en sikker og hurtig stillelæsning.

Der er tradition for at udvikle den flydende læsning ved selvstændig stillelæsning f.eks. 20 minutter eller 10 sider om dagen. Det er imidlertid ikke tilstrækkeligt effektivt, hvis man bruger selvstændig stillelæsning som eneste metode til at udvikle flydende læsning. Det gælder specielt for elever, der ikke har udviklet tilstrækkelige ordafkodningsstrategier.

Gentaget oplæsning med feedback, som inkluderer støtte og hjælp fra lærere, kammerater eller forældre, har en signifikant og positiv indflydelse på afkodning, flydende læsning og læseforståelse. Der findes forskellige metoder til gentaget læsning, som egner sig til mange klassetrin og passer til såvel gode som svage læsere.

1 D. Ordkendskab

Kendskab til de ord, der indgår i en tekst er den faktor, der har størst betydning for læseforståelsen. Derfor skal der i alle fag være fokus på ordkendskab.

1 E. Læseforståelse (strategier og tekststrukturer)

Der arbejdes med læseforståelse gennem hele skoleforløbet. Læseforståelse involverer såvel sproglige som kognitive processer, som interagerer, mens teksten læses.

Læseforståelsesstrategier er en mental aktivitet, som læseren anvender for at kunne forstå en tekst før, under og efter læsning. Den gode, aktive læser veksler ubevidst mellem en række forståelsesstrategier. Det kan være at aktivere sin baggrundsviden, at stille spørgsmål til teksten, at anvende sin viden om teksttypen for derved lettere at kunne forstå den sproglige opbygning og koblingerne i teksten.

Den svage læser har et meget lille repertoire af læseforståelsesstrategier, og hvis den valgte strategi ikke hjælper til forståelse, vil den svage læser i stedet ofte vælge at læse videre i teksten, selvom forståelsen svigter.

De fem nøglekompetencer er omdrejningspunktet i hele skoleforløbet i skolernes indsats på læseområdet. De udvikles gennem undervisning og erfaring. Forskningen peger på, at eksplicit, systematisk og direkte undervisning er mest effektiv.

AD 2 Øget fokus på den faglige læsning

Sproglig udvikling er et tværgående tema i Fælles Mål og er som sådan en obligatorisk dimension i fagene. I fagene arbejdes målrettet med tilegnelse af fagets sprog, ordforråd og tekster, så eleverne bliver dygtige til at tilegne sig det faglige indhold og kommunikere mundtligt og skriftligt i fagets sprog.

Fagene har generelle sproglige træk på tværs af fag og træk, der er specifikke for det enkelte fag, og fordi fagene mest effektivt tilegnes i meningsfulde sammenhænge, dvs. samtidig med at eleverne tilegner sig fagets indhold, er faglærere nøglepersoner i udviklingen af elevernes faglige sprog, læse- og skrivefærdigheder.

I vejledningen til sproglig udvikling formuleres det gensidige afhængighedsforhold mellem sprog – og fagtilegnelse således: *”Man kan sige, at eleverne lærer fag gennem sprog og sprog gennem fag. For at det kan lade sig gøre, skal der opstilles både faglige og sproglige mål for eleverne.”*

Undervisningsvejledningen til faget dansk fastslår, at i dansk lægges grundlaget for, at eleverne undstyres med de nødvendige faglige læsestrategier. Forpligtelsen til at udvikle elevernes faglige læsning er et fællesansvar for hele lærerteamet. Alle lærere skal undervise i at anvende tekster og faglige begreber, som er typiske for deres fagområde i hele skoleforløbet. Dette område må løbende drøftes på klasseteamets møder. Man må især være opmærksom på, at den fagfaglige læsning kræver en speciel indføring, fx ved at nye begreber præsenteres inden læsningen, så det ikke er forståelse af disse, der blokerer for elevens tilegnelse af fagligt stof. En vigtig del af læsefærdigheden er paradoksalt nok også at finde ud af, hvad man ikke skal læse – ved at læse bevidst og med et bestemt formål.

Undervisning i læsning og skrivning integreres fortløbende i fagene, og ikke som særlige læse- og skrivekurser, der er adskilt fra den løbende undervisning, da forskningen viser, at udbyttet af sådanne kurser har begrænset effekt. Undervisning i læsning og skrivning skal foregå i faget, for at det har en tydelig effekt. Gennem skrivning udvikles et fagsprog, der bliver elevernes ” eget ” sprog, hvilket

giver øget adgang til faget og dets tænkning.

I skolernes handleplaner for læsning og skrivning skal der være retningslinjer for den faglige læsning i samtlige fag.

AD 3 Alle elevers læseudvikling følges tæt

Løbende evaluering af undervisningen og elevernes udbytte heraf er en væsentlig del af lærernes grundlag for at differentiere og justere undervisningen, så alle elever udfordres tilpas og får mulighed for at blive så dygtige, som de kan.

Lærers faglige observationer af eleven og klassen i det daglige giver et godt indblik i den enkelte elev og klassens udvikling. De daglige observationer skal dog suppleres med test, der giver overblik over de enkelte elever og klassen samt afdække styrker og vanskeligheder, læreren måske ikke har været opmærksom på.

Evalueringen, lærers egne observationer og vurderinger og testning skal danne grundlag for vejledning af den enkelte elev, for den videre planlægning og tilrettelæggelse af undervisning og til information til forældre om elevens udbytte af undervisningen.

Se fælleskommunal Testplan

AD 4 Målrettet indsats for elever i læsevanskeligheder – herunder ordblindhed

Elever i læse- skrivevanskeligheder skal - lige som alle andre elever - sikres optimale muligheder for at blive så dygtige som de kan både skriftsprøgligt og fagligt.

Ordblindpolitik og handleplan, skal kvalitetssikre, at der gives et hensigtsmæssig og ensartet tilbud til elever i læsevanskeligheder – herunder ordblindhed.

Se fælleskommunal Ordblindpolitik

AD 5 Forældreinddragelse

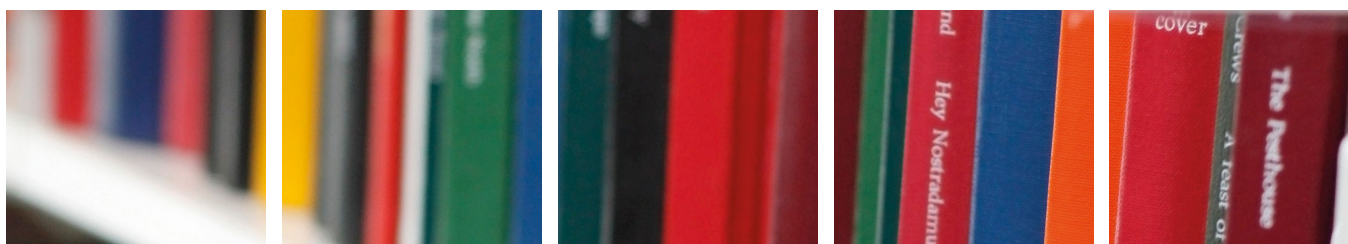
Forskningen viser, at ved at satse stærkere på forældrene og deres samarbejde med skolerne er det muligt at forbedre elevernes skolefaglige præstationer, og det vil føre til, at forskellene i skolen bliver mindre. Forældre og pædagogisk personale vil gennem positive erfaringer om samarbejde udvikle en større forståelse af barnets behov, og de kan derved blive bedre til at støtte barnets læreproces hver for sig og sammen. Det er især vigtigt i de første skoleår, men selv om skolehjem-samarbejdet synes at have særlig betydning for de yngre årgang, er det veldokumenteret, at det har betydning for elever i alle aldersgrupper. Derfor bør forældrene inddrages og opmuntres til at støtte.

Hvis forældrene skal have muligheder for at støtte deres barns læseudvikling konstruktivt, må der hos forældrene skabes forståelse for, hvordan de bedst støtter deres barns læseudvikling.

Evaluering

I foråret 2026 evalueres læsepolitikken

Vesthimmerlands Kommune

Vestre Boulevard 7
9600 Aars

Telefon 99 66 70 00

www.vesthimmerland.dk
post@vesthimmerland.dk

VESTHIMMERLANDS
KOMMUNE
-lyst til at gøre en forskel